

ΕΛΕΤΑΕΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΙΟΛΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΕΠΜ 9α Π.Ε. Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου

www.ask4wind.gr | www.eletaen.gr

 EΛETAEN @HWEA_EΛETAEN Hellenic Wind Energy Association
 EΛETAEN - Hellenic Wind Energy Association eletaen

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΕΠΜ 9α

Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου

ΜΕΡΟΣ Α: ΚΟΙΝΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΜ

| σελ. 4

1. Τα προβλήματα των ΕΠΜ συνοπτικά
2. Μεταβατικές ρυθμίσεις
3. Δύο βασικές αρχές

ΜΕΡΟΣ Β: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ Α.Π.Ε.

| σελ. 10

ΕΠΜ 9α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου

1. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΗ – ΠΡΕΒΕΛΗ
2. ΠΑΡΚΟ ΟΙΚΟΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ
3. ΦΥΣΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΓΙΟΥΧΤΑ – ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ
4. ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ
5. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΔΙΑ
6. ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ
7. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΧΡΥΣΗΣ
8. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΘΡΥΠΤΗΣ – ΚΑΨΑ
9. ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΗΤΕΙΑΣ (Πίνακας 4.4.9)
10. ΣΧΟΛΙΑ

ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

| σελ. 16

Εισαγωγικά

ΕΠΜ 9α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου

- Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)
- Προτεινόμενες χρήσεις και περιορισμοί

ΜΕΡΟΣ Α: ΚΟΙΝΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΕΠΜ

Οι τρεις ΕΠΜ που τέθηκαν σε διαβούλευση για περιοχές στη Θράκη, τη νότια Πελοπόννησο και τη Κρήτη δεν υιοθετούν ενιαία προτυποποίηση στο περιεχόμενο και τη μεθοδολογία αφού η κάθε μία ακολουθεί διαφορετική μεθοδολογική ανάλυση και σύνθεση στοιχείων και δεδομένων πεδίου, διαφορετικό επίπεδο και πληρότητα τεκμηρίωσης συμπερασμάτων, γεγονός που τελικά καταλήγει σε σημαντικά διαφορετικές προσεγγίσεις.

Εκεί που δυστυχώς σχεδόν συμπίπτουν οι τρεις ΕΠΜ είναι στο ότι ακολουθούν μια μονοδιάστατη προσέγγιση αγνοώντας επί της ουσίας τους πυλώνες «Ανάπτυξη» και «Κοινωνία» ως συστατικά περιεχόμενα της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ακόμα όμως και τον πυλώνα «Περιβάλλον» τον αντιμετωπίζουν αναποτελεσματικά αφού **αγνοούν πλήρως ή υποτιμούν σημαντικά την απειλή της Κλιματικής Αλλαγής που έχει πλέον εξελιχθεί σε Κλιματική Κρίση.**

1. Τα προβλήματα των υπό διαβούλευση ΕΠΜ συνοπτικά

Υπό το φως της ανωτέρω διαπίστωσης, διατυπώνονται οι ακόλουθες γενικές παρατηρήσεις ή και προτάσεις βελτίωσης για τις ΕΠΜ:

- 1) Εξαιτίας της μονοδιάστατης προσέγγισης, **οι ΕΠΜ δεν περιέχουν καμία στάθμιση -ή όπου γίνεται αναφορά σε στάθμιση, αυτή είναι απολύτως ελλιπής.** Αυτό αποτελεί και τη σημαντικότερη ίσως παρατήρηση, ήτοι: στη μεθοδολογία και τη διαδικασία καθορισμού, από τις ΕΠΜ, των ζωνών κλιμακούμενης προστασίας των προστατευόμενων περιοχών, και ιδιαίτερα των ζωνών απαγόρευσης εγκατάστασης συγκεκριμένων έργων και δραστηριοτήτων όπως είναι οι Α.Π.Ε., πρέπει να υπάρξει:
  - αναλυτικότερη και στοχευμένη τεκμηρίωση με βάση πραγματικά δεδομένα, και
  - η τεκμηρίωση αυτή **πρέπει απαραίτητα να περιλαμβάνει Εκτίμηση και Στάθμιση Επιπτώσεων (Impact Assessment)** των προτεινόμενων μέτρων και περιορισμών στο κλίμα, την ανάπτυξη, την κοινωνία και το κόστος της ενέργειας, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
- 2) Ειδικά ως προς το κριτήριο της Κλιματικής Αλλαγής, προκαλεί εντύπωση ο βαθμός αποσιώπησης ή υποβάθμισής του, ειδικά στην ΕΠΜ της Θράκης. Στο σημείο αυτό οι υπό διαβούλευση ΕΠΜ αποτυγχάνουν διπλά:
  - 1^{ov}) Ουσιαστικά: Οι ΕΠΜ μοιάζει να έχουν εκπονηθεί εν κενώ, αγνοώντας την ουσία των προταγμάτων της επιστήμης για το μέγεθος του προβλήματος. Για αυτό καταλήγουν, μέσω γενικόλογων συλλογισμών, σε υπερβολικές απαγορεύσεις εναντίον των Α.Π.Ε. και ειδικά της αιολικής ενέργειας. Για παράδειγμα, η ΕΠΜ της νότιας Πελοποννήσου θεωρεί ως θέσφατο ότι οι ανεμογεννήτριες προκαλούν ανεπίστρεπτη βλάβη στα πτηνά και για αυτό τις απαγορεύει. Με τον τρόπο αυτό όμως οι ΕΠΜ κατανοούν κείμενα δηλώσεων και όχι επιστημονικής τεκμηρίωσης.

2^{ον}) Τυπικά: Οι ΕΠΜ έρχονται σε ευθεία αντίθεση με ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας μας. Ειδικότερα υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 9,παρ. 2 του ν. 3851/2010:

*«Για την εγκατάσταση σταθμών Α.Π.Ε. λαμβάνονται υπόψη μόνο εγκεκριμένα χωροταξικά, πολεοδομικά, ρυθμιστικά ή άλλα σχέδια χρήσεων γης και **εγκεκριμένες μελέτες που** εναρμονίζονται προς το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ 2464 Β') και **τεκμηριώνουν επαρκώς ότι έχουν λάβει μέριμνα και έχουν διασφαλίσει τη μέγιστη αξιοποίηση του διαθέσιμου δυναμικού Α.Π.Ε.. Αν δεν υπάρχουν τέτοια σχέδια, η έγκριση εγκατάστασης σταθμών Α.Π.Ε. γίνεται με εφαρμογή των κατευθύνσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΦΕΚ 2464 Β')».***

Δυστυχώς οι υπό διαβούλευση ΕΠΜ δεν έχουν ασχοληθεί καθόλου με το διαθέσιμο προς αξιοποίηση δυναμικό Α.Π.Ε. Δεν χρειάζεται βεβαίως να σημειώσουμε ότι όχι απλώς δεν έχουν διασφαλίσει τη μέγιστη αξιοποίησή του αλλά την πραγματικότητα την έχουν εκ των προτέρων αποκλείσει.

Με αυτή λοιπόν την αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής από τις ΕΠΜ, δεν μπορεί να γίνει σοβαρός λόγος για στάθμιση ως προς αυτό το κριτήριο.

- 3) Σε καμία από τις τρεις ΕΠΜ δεν υπάρχει επαρκής αναφορά και συγκροτημένη εφαρμογή των διατάξεων του **ισχύοντος** Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε., ούτε καν για τα θέματα αποστάσεων από ζώνες ασυμβατότητας, από σημεία ή περιοχές ενδιαφέροντος κλπ. Η σημαντική αυτή παράλειψη υπονομεύει ασφαλώς το θεσμικό υπόβαθρο, τη μεθοδολογική πληρότητα και την αναγκαία προτυποποίηση περιεχομένου των υπό διαβούλευση ΕΠΜ.
- 4) Συναφής με την έλλειψη της στάθμισης είναι και η έλλειψη ή η ελλιπής τεκμηρίωση εναλλακτικών λύσεων. Για παράδειγμα, η ΕΠΜ της Θράκης έχει αφιερώσει μόλις 7 σελίδες σε σύνολο ΕΠΜ άνω των χιλίων. Οι εναλλακτικές λύσεις περιγράφονται αόριστα και τελεσιγραφικά και αξιολογούνται με ασαφή κριτήρια.
- 5) Στη στάθμιση που οφείλεται να γίνει, πρέπει να **αξιοποιηθεί το μεγάλο πλήθος πρωτογενών δεδομένων που συλλέγονται και υποβάλλονται στο ΥΠΕΝ**, είτε στο πλαίσιο εκπόνησης των ΜΠΕ, είτε εργασιών πεδίου (monitoring) με καταγεγραμμένα στοιχεία από προγράμματα παρακολούθησης πριν και κατά τη διάρκεια της κατασκευής και σε ήδη εν λειτουργία έργα. Πρόκειται για μια ανάγκη που επαναλαμβάνουμε συνεχώς εδώ και πολλά έτη. Η αναγκαιότητα αυτή αποδεικνύεται από την σημαντική έλλειψη πραγματικών δεδομένων που χαρακτηρίζει τις ΕΠΜ, και η οποία βεβαίως θέτει σε αμφισβήτηση τη νομική τους επάρκεια.

Επειδή κατά το παρελθόν έχει διατυπωθεί η γνώμη ότι τα δεδομένα αυτά, αν και υπάρχουν, είναι δύσκολο να τυποποιηθούν και να ληφθούν υπόψη, θα είχε νόημα να πληροφορηθούν αν οι μελετητές αφιέρωσαν έστω και λίγο χρόνο να τα αναζητήσουν και αξιολογήσουν, ιδίως πριν προβούν στις ιδιαίτερα αυστηρές προτάσεις τους, που σε ορισμένες περιπτώσεις περιλαμβάνουν ακόμα και την μη ανανέωση ΑΕΠΟ ή την μετεγκατάσταση νομίμως λειτουργούντων εγκαταστάσεων.

Γενικότερα, τα δεδομένα και στοιχεία των ΕΠΜ πρέπει να κοινοποιηθούν ώστε να αξιολογηθεί η ποιότητά τους. Για παράδειγμα, κατά τους μελετητές της ΕΠΜ Θράκης λήφθηκαν στοιχεία μόνο από τους Φορείς Διαχείρισης, αλλά -και πάλι- τα στοιχεία αυτά δεν παρατίθενται πουθενά ώστε να αξιολογηθούν κατά τη διαβούλευση.

Τέλος, εκτός από ελλείψεις, υπάρχουν παρωχημένα ή και λανθασμένα δεδομένα και στοιχεία που στηρίζονται σε παλαιότερες, ακόμα και 10ετίας, μελέτες ή προτάσεις.

- 6) Οι ΕΠΜ **δεν έχουν λάβει υπόψη την τεχνολογική πρόοδο** που εξελίσσεται ραγδαία. Οι επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα από τα υφιστάμενα και εν λειτουργία αιολικά πάρκα μειώνεται, μέσω της εγκατάστασης συστημάτων αποφυγής προσκρούσεων που έχουν εξελιχθεί και συνεχώς εξελίσσονται. Η εξέλιξη αυτή δεν έχει ληφθεί υπόψη, για παράδειγμα, στη πρόταση οριοθέτησης απαγορευτικών ζωνών της ΕΠΜ της Θράκης που υιοθετεί τυφλά αντίστοιχη πρόταση που είχε υπάρξει πριν από 9 έτη, το 2013.

Οι τεχνολογικές αυτές εξελίξεις είναι ένας από τους λόγους, αλλά όχι ο μοναδικός, που οι υπερβολικές ανησυχίες για τις επιπτώσεις των αιολικών πάρκων στην ορνιθοπανίδα δεν έχουν επιβεβαιωθεί στην πράξη.

- 7) Όλα τα ανωτέρω (έλλειψη στάθμισης, αγνόηση ή υποβάθμιση κλιματικής αλλαγής, απουσία εναλλακτικών, απουσία εκτίμησης επιπτώσεων, αγνόηση δεδομένων, αγνόηση τεχνολογικών εξελίξεων αναφορικά με τα εργαλεία μετριάσμου των επιπτώσεων) **οδήγησαν τις ΕΠΜ να προτείνουν υπερβολικούς και αμφιβόλου νομιμότητας αποκλεισμούς ενάντια στην αιολική ενέργεια**. Για παράδειγμα:

- Στην ΕΠΜ της Θράκης η αιολική ενέργεια αποκλείεται ακόμα και από την Περιφερειακή Ζώνη και στις ελάχιστες περιοχές (περί το 10%) που θεωρητικά επιτρέπεται, αυτό γίνεται μόνο μετά την εκπόνηση μιας νέας μελέτης για την εκτίμηση της Φέρουσας Ικανότητας όλων των Α.Π.Ε. και σύμφωνη γνώμη του ΟΦΥΠΕΚΑ επί της ΕΟΑ. Οι περιοχές αυτές (όπου θεωρητικά επιτρέπεται η αιολική ενέργεια) είναι εντελώς περιορισμένες και δεν είναι κατανοητό γιατί σε πολλές γειτονικές τους ράχες με ίδια χαρακτηριστικά, η αιολική ενέργεια απαγορεύεται τελείως.
- Στις ΕΠΜ της νότιας Πελοποννήσου και της Κρήτης η αιολική ενέργεια επίσης αποκλείεται από τις περισσότερες περιοχές, ενώ ακόμα και στις περισσότερες από αυτές όπου κατά τις ΕΠΜ θα μπορούσε να είναι αποδεκτή, επιτρέπονται μόνο τα έργα που διαθέτουν ΑΕΠΟ δηλαδή μετά την έκδοση του ΠΔ, η αιολική ενέργεια αποκλείεται.
- Περιλαμβάνονται εντελώς ανεδαφικές προτάσεις όπως αυτή για την μετεγκατάσταση νομίμων εν λειτουργία αιολικών πάρκων ή την μη ανανέωση της ΑΕΠΟ τους. Αυτές οι προτάσεις καταγράφονται ρητά στην ΕΠΜ της Θράκης, αλλά κατ' ερμηνεία θα μπορούσαν να ισχύσουν και στις δύο άλλες ΕΠΜ.
- Απαγορεύονται τα έργα διασύνδεσης ή και αποθήκευσης σε ορισμένες ζώνες όπου, θεωρητικά, επιτρέπονται κατ' αρχήν οι Α.Π.Ε. Αυτό τα παράδοξο εμφανίζεται στην ΕΠΜ Κρήτης (με την επιφύλαξη να πρόκειται για κακή διατύπωση, που οδηγεί σε αυτήν την παρανόηση).

Επίσης υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα έργα Α.Π.Ε. χωροθετούνται σε ζώνες στις οποίες επιτρέπονται οι Α.Π.Ε., αλλά τα συνοδά τους έργα (προσβάσεις και διασύνδεση) βρίσκονται σε άλλες ζώνες, στις οποίες απαγορεύονται αυτού του είδους τα έργα, με αποτέλεσμα είτε να μην μπορούν να εγκατασταθούν τα έργα Α.Π.Ε., είτε να δημιουργούνται ανυπέρβλητα εμπόδια και η αδειοδοτική διαδικασία να καθίσταται μακρόχρονη και αδιέξοδη. Το ίδιο ισχύει και για σύνθετα έργα, για τα οποία δεν έχει νόημα τα διάφορα επιμέρους τμήματά τους να αντιμετωπίζονται ως αυτόνομα έργα, αλλά πρέπει να κρίνονται ως ενιαία έργα. Με δεδομένο ότι τα σύνθετα έργα εκτείνονται κατά κανόνα σε μεγάλες εκτάσεις, βάσει των επιταγών του σχεδιασμού τους, αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα διάφορα τμήματα ή υποέργα να βρίσκονται σε διαφορετικές ζώνες, όπου ισχύουν διαφορετικοί περιορισμοί γεγονός που αν διατηρηθεί η προσέγγιση της ΕΠΜ, δημιουργεί μια ιδιαίτερα περιπεπλεγμένη κατάσταση, η οποία θα οδηγεί σε αδειοδοτική ομηρεία σημαντικά έργα με πολύ υψηλή πιθανότητα την ακύρωσή τους.

Η επιλογή για επί της ουσίας οριζόντιο αποκλεισμό της αιολικής ενέργειας από όλες σχεδόν τις περιοχές μελέτης δεν είναι μια επιστημονική επιλογή. Για αυτό οι ΕΠΜ δεν αισθάνονται την ανάγκη να την τεκμηριώσουν ή να εξετάσουν άλλα αντισταθμιστικά και λιγότερα επαχθή μέτρα πριν καταλήξουν στην λύση των αποκλεισμών και της υποχρέωσης μετεγκατάστασης.

2. Μεταβατικές ρυθμίσεις

Στις υπό διαβούλευση ΕΠΜ υπάρχει σύγχυση και ασυνέπεια ως προς τις **μεταβατικές ρυθμίσεις** που προτείνονται ρητά (όπου προτείνονται) ή που υπονοούνται. Περισσότερες και ειδικότερες παρατηρήσεις για αυτό το σημείο ακολουθούν στα επόμενα κεφάλαια. Στο παρόν γενικό μέρος καταγράφουμε ορισμένες αρχές που, κατά την γνώμη μας, είναι αυτονόητες για κάθε ευνομούμενο κράτος:

- 1^{ov}) **Οι μεταβατικές ρυθμίσεις που θα προβλεφθούν για κάθε περιοχή πρέπει να είναι συνεπείς μεταξύ τους και να μην διαφέρουν αναλόγως με το ποιος μελετητής εκπόνησε ποια ΕΠΜ.**
- 2^{ov}) Οι ΑΕΠΟ συνιστούν νόμιμες διοικητικές πράξεις που έχουν εκδοθεί μετά από εξαιρετικά μακρά διαδικασία, εξονυχιστική εξέταση από τις αρμόδιες υπηρεσίες και διαβούλευση. Πολλές από αυτές μάλιστα έχουν κριθεί από το ΣΤΕ. Επομένως **οι υφιστάμενες ΑΕΠΟ δεν είναι δυνατό να τίθενται εκ νέου σε αξιολόγηση ή και να καταργούνται μέσω των ΕΠΜ και των ΠΔ**, ειδικά μάλιστα εάν οι ΕΠΜ παρουσιάζουν τις ελλείψεις που αναφέρθηκαν, όποιος και αν είναι ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής που προτείνουν. **Το ίδιο φυσικά ισχύει και για τις ανανεώσεις τους και τις τροποποιήσεις των ΑΕΠΟ** (όπως αναλύουμε στο 4° σημείο κατωτέρω). Η ανωτέρω επί της αρχής παρατήρηση, δεν κάμπει την δυνατότητα της διοίκησης που ήδη προβλέπεται από την νομοθεσία να επιβάλει πρόσθετους όρους εφόσον τεκμηριώνει την αναγκαιότητά τους.
- 3^{ov}) Οι πλήρεις φάκελοι ΜΠΕ για έκδοση νέας ΑΕΠΟ που έχουν υποβληθεί στην αρμόδια υπηρεσία εμπρόθεσμα περιέχουν Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση που έχει εκπονηθεί από

ειδικούς επιστήμονες για το συγκεκριμένο σχέδιο που προτείνεται να εγκατασταθεί στην συγκεκριμένη περιοχή. Στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι ΜΠΕ και οι ΕΟΑ αυτές περιέχουν πρωτογενή δεδομένα, εργασία, ανάλυση και τεκμηρίωση σε πολύ μεγαλύτερο βάθος από τις ΕΠΜ. Επομένως, **δεν είναι δυνατό οι πλήρεις αιτήσεις για ΑΕΠΟ να καταργούνται με μόνη επίκληση την έκδοση του ΠΔ στη βάση των ΕΠΜ αυτών.**

Οι αιτήσεις αυτές πρέπει να αξιολογούνται με βάση τα πραγματικά δεδομένα και όχι κανονιστικές ρυθμίσεις που τέθηκαν σε ισχύ εκ των υστέρων. Φυσικά κατά την αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να συναξιολογούνται τα επιστημονικά ευρήματα και οι σταθμίσεις της ΕΠΜ, όπως άλλωστε και κάθε άλλης διαθέσιμης μελέτης. Όμως δεν είναι δυνατό, πλήρεις και αναλυτικές ΜΠΕ και ΕΟΑ να καταργούνται με επίκληση γενικόλογων δηλώσεων σαν αυτές που περιέχονται στις υπό διαβούλευση ΕΠΜ.

Εξαιρέση από τον κανόνα αυτό θα μπορούσε να συζητηθεί για τις περιοχές που χαρακτηρίζονται με το ΠΔ ως απόλυτης προστασίας της φύσης. Υπενθυμίζεται ότι ίδια ήταν και η λογική της μεταβατικής διάταξης που είχε εισάγει ο ν. 3937/2011 στις παρ. 6.β και 6.γ του άρ. 21.

- 4^ο) Όπως αναφέρθηκε η ανανέωση μια υφιστάμενης ΑΕΠΟ δεν μπορεί να κωλύεται με μόνη την επίκληση της εκ των υστέρων έγκρισης της ΕΠΜ ή έκδοσης του ΠΔ. Το ίδιο ισχύει και για την τροποποίηση της ΑΕΠΟ, είτε αυτή αφορά την αλλαγή σχεδιασμού ενός υπό ανάπτυξη έργου είτε την ριζική ανακαίνιση (repowering) ενός αιολικού πάρκου που έχει ολοκληρώσει τη διάρκεια ζωής τους. Η αρχή αυτή, εκτός από δίκαιη, είναι και εξόχως σημαντική για την περιβαλλοντική προστασία: Αν οι τροποποιήσεις ΑΕΠΟ αξιολογούνται με βάση τις εκ των υστέρων επιβληθείσες απαγορεύσεις, τότε αποτρέπονται οι φορείς των έργων να βελτιστοποιούν το σχεδιασμό τους μειώνοντας το συνολικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Παρακινούνται επίσης οι επιχειρήσεις να συνεχίσουν να λειτουργούν παλιά αιολικά πάρκα με περισσότερες ανεμογεννήτριες παλαιάς τεχνολογίας, αντί να τις αντικαθιστούν με πιο σύγχρονες που παράγουν πιο φθηνό ηλεκτρισμό αξιοποιώντας της υποδομές που έχουν ούτως ή άλλως κατασκευαστεί στην περιοχή εδώ και 20 και πλέον έτη.

3. Δύο βασικές αρχές

Οι υπό διαβούλευση ΕΠΜ αγνοούν δύο βασικές, κατά την γνώμη μας αρχές, που είναι πολύ σημαντικές για το περιβάλλον, την οικονομία και τη κοινωνία:

- 1^ο) Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ειδικότερα τα αιολικά πάρκα αποτελούν μια κατ' αρχήν φιλοπεριβαλλοντική δραστηριότητα, διότι μετά βεβαιότητας συμβάλουν στην αντιμετώπιση της σημαντικότερης απειλής για το περιβάλλον και τον άνθρωπο που είναι η Κλιματική Αλλαγή. Από την άλλη πλευρά, ως ανθρώπινες δραστηριότητες, έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Σε αντίθεση με τις άλλες μορφές ενέργειας, όπως είναι τα ορυκτά καύσιμα και η πυρηνική ενέργεια, οι συγκεκριμένες επιπτώσεις κάθε συγκεκριμένης επένδυσης γίνονται γνωστές εκ των προτέρων και μπορούν να μετρηθούν με σημαντική ακρίβεια κατά τη φάση ανάπτυξης και μελέτης της επένδυσης. Τα δύο αυτά στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι **μια προτεινόμενη επένδυση αιολικού πάρκου**

πρέπει να απορρίπτεται μόνο εάν τεκμηριώνεται επιστημονικά και συγκεκριμένα ότι η υλοποίησή της θα επιφέρει ανεπίστρεπτη βλάβη σε ένα άλλο προστατευόμενο αντικείμενο υψηλής αξίας, η οποία δεν μπορεί να αποκατασταθεί. Αντιθέτως, η προτεινόμενη επένδυση που έχει διέλθει τη βάση της συγκεκριμένης μέτρησης και εκτίμησης των επιπτώσεών της, δεν μπορεί να απορρίπτεται με επίκληση γενικών πιθανολογήσεων ούτε στην βάση κανονιστικών ρυθμίσεων που έχουν εισαχθεί με επίκληση τέτοιων πιθανολογήσεων, χωρίς κανένα δείκτη που να τεκμηριώνει την πρόκληση δυσμενών επιπτώσεων σε κάποιο συγκεκριμένο αντικείμενο της περιοχής Natura.

- 2^ο) Τα αιολικά πάρκα παράγουν αυτή τη στιγμή, μαζί με τα φωτοβολταϊκά το φθηνότερο ηλεκτρισμό. Για να συνεχίσουν να το κάνουν, πρέπει να εγκαθίστανται στις περιοχές με το υψηλότερο αιολικό δυναμικό. Μόνο τότε με λιγότερες συνολικά εγκαταστάσεις θα παράγουμε περισσότερη και πιο φθηνή ηλεκτρική ενέργεια. Αυτό είναι εξόχως σημαντικό για τους καταναλωτές και την εθνική οικονομία που πιέζεται πάρα πολύ από την κρίση τιμών των ορυκτών καυσίμων. **Όσο όμως εισάγονται οριζόντιοι αποκλεισμοί που εξοβελίζουν την αιολική ενέργεια από τις περιοχές με υψηλό αιολικό δυναμικό, τόσο το κόστος της ενέργειας δεν θα μειώνεται όσο πολύ και όσο γρήγορα χρειαζόμαστε.**

ΜΕΡΟΣ Β: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ Α.Π.Ε.

ΕΠΜ 9α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου

1. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΙΩΤΗ – ΠΡΕΒΕΛΗ (Πίνακας 4.4.1)

- ΖΑΠΦ-01: απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
- ΖΠΦ-01: απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
- ΖΔΟΕ-01 έως -04:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.

2. ΠΑΡΚΟ ΟΙΚΟΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ (Πίνακας 4.4.2)

- ΖΑΠΦ-01 έως-07: Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε., η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΠΦ-01 έως -03: Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε., η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-01 έως-06:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-07:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε., η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΒΔΦΠ-01 έως -05:
  - Επιτρέπονται οι Α.Π.Ε. με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

3. ΦΥΣΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΓΙΟΥΧΤΑ – ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ (Πίνακας 4.4.3)

- ΖΑΠΦ-01: Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε. & η αποθήκευση
- ΖΠΦ-01, 02: Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε. & η αποθήκευση
- ΖΔΟΕ-01 έως-05:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης.
Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-06, -07:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε., η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΒΔΦΠ-01 έως-06, -08:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης.
Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

4. ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ (Πίνακας 4.4.4)

- ΖΑΠΦ-01 έως-03:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε., η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΠΦ-01 έως-12:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε., η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-01 έως-13:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης.
Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.

- ΖΒΔΦΠ-01:
  - Επιτρέπονται οι Α.Π.Ε. με την υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του. Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΒΔΦΠ-02:
  - Επιτρέπονται οι Α.Π.Ε.
  - Επιτρέπεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

5. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΔΙΑ (Πίνακας 4.4.5)

- ΖΑΠΦ-01:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-01:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
  - Επιτρέπεται μόνο η ιδιοπαραγωγή.

6. ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ (Πίνακας 4.4.6)

- ΖΑΠΦ-01 έως -04:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΠΦ-01 έως -05:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-01, 02:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του.
Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.

- Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΒΔΦΠ-01:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του. Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Απαγορεύεται αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

7. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΧΡΥΣΗΣ (Πίνακας 4.4.7)

- ΖΑΠΦ-01 έως-04:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΠΦ-01, 02:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-01 έως-03:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του. Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

8. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΘΡΥΠΤΗΣ – ΚΑΨΑ (Πίνακας 4.4.8)

- ΖΑΠΦ-01:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΠΦ-01 έως-04:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΔΟΕ-01 έως-05:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής

Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του. Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.

- Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.
- Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

9. ΦΥΣΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΣΗΤΕΙΑΣ (Πίνακας 4.4.9)

- ΖΑΠΦ-01 έως-15:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΠΦ-01 έως-15:
  - Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΣΔΟΕ-01, 02, 03:
  - Επιτρέπονται μόνον όσα έργα έχουν ΑΕΠΟ και με υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του. Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείρισης.
  - Επιτρέπεται η ιδιοπαραγωγή.
  - Απαγορεύεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.
- ΖΒΔΦΠ-01, 07:
  - Επιτρέπονται οι Α.Π.Ε. με την υποχρέωση υλοποίησης διευρυμένου προγράμματος παρακολούθησης. Σύνταξη Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και ετήσιας επικαιροποίησής του. Ειδικότεροι όροι περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Διαχείριση.
  - Επιτρέπεται η αποθήκευση και η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας.

10. ΣΧΟΛΙΑ

- Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε. στις ΖΑΠΦ & ΖΠΦ που συνιστούν ζώνες αποκλεισμού και στο ΕΠΧΣΑΑ-ΑΠΕ.
- Στις ΣΔΟΕ κατά κανόνα επιτρέπονται μόνον οι Α.Π.Ε. που έχουν ΑΕΠΟ, που σημαίνει ότι απαγορεύονται οι Α.Π.Ε. μετά την έκδοση του Π.Δ.
- Απαγορεύονται οι Α.Π.Ε. στις ΣΔΟΕ: -07 του ΠΑΡΚΟΥ ΟΙΚΟΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ, 06, 07 του ΦΥΣ. ΑΡΧ. ΠΑΡΚΟΥ ΓΙΟΥΧΤΑΣ-ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ, -01 της Π.Π.Β. ΝΗΣΟΥ ΔΙΑ.
- Στις ΖΒΔΦΠ κατά κανόνα επιτρέπονται οι Α.Π.Ε.

- Στη ΖΒΔΦΠ-01 του ΦΥΣ. ΑΡΧ. ΠΑΡΚΟΥ ΓΙΟΥΧΤΑΣ-ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ και στη ΖΒΔΦΠ-01 έως-06,08 του Φ.Π. ΛΑΣΙΘΙΟΥ επιτρέπονται μόνον οι Α.Π.Ε που έχουν ΑΕΠΟ, που σημαίνει ότι απαγορεύονται οι ΑΠΕ μετά την έκδοση του Π.Δ.
- Δεν προτείνονται ρητά μεταβατικές διατάξεις. Δεν είναι ξεκάθαρο τι θα γίνει με τα νομίμως υφιστάμενα έργα, που εμπίπτουν σε ζώνες όπου δεν επιτρέπονται οι Α.Π.Ε.
- Εκτός από τα υπό αδειοδότηση έργα σε ζώνες στις οποίες προτείνεται η απαγόρευση τους, πρόβλημα επίσης θα δημιουργηθεί και με έργα που διαθέτουν ΑΕΠΟ, αλλά η οριστικοποίηση των τεχνικών μελετών οδηγεί σε ανάγκη τροποποιήσεων, οι οποίες δεν θα μπορούν να γίνουν: Δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζονται τα έργα ανεξάρτητα και χωριστά από τα συνοδά τους, με συνέπεια να υπάρχουν ζώνες, στις οποίες επιτρέπονται οι Α.Π.Ε., ενώ απαγορεύεται η Αποθήκευση και τα έργα διασύνδεσης, καθιστώντας πρακτικά απαγορευτική την εγκατάσταση των ΑΠΕ στις ζώνες αυτές.

Στην ΕΠΜ της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης επισημαίνεται το εξής παράδοξο, με την επιφύλαξη να πρόκειται για κακή διατύπωση, που οδηγεί σε αυτήν την παρανόηση. Σε ζώνες, στις οποίες επιτρέπονται οι Α.Π.Ε., απαγορεύεται η Αποθήκευση και τα έργα διασύνδεσης, καθιστώντας πρακτικά απαγορευτική την εγκατάσταση και των Α.Π.Ε. στις ζώνες αυτές.

Το πρόβλημα εντοπίζεται στις:

- ΖΔΟΕ -01 έως -06 του ΠΑΡΚΟΥ ΟΙΚΟΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ
- ΖΔΟΕ-01 έως -05 του ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΓΙΟΥΧΤΑ – ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ
- ΖΒΔΦΠ-01 έως-06, -08 του ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΓΙΟΥΧΤΑ – ΑΓ. ΕΙΡΗΝΗΣ
- ΖΔΟΕ-01, 02 της ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΔΙΑ
- ΖΔΟΕ-01 έως-03 της ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΟΥ ΧΡΥΣΗΣ
- ΖΔΟΕ-01 έως-05 της ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΘΡΥΠΤΗΣ – ΚΑΨΑ
- ΖΔΟΕ-01, 02, 03 του ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΣΗΤΕΙΑΣ

Επίσης υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα έργα Α.Π.Ε. χωροθετούνται σε ζώνες στις οποίες επιτρέπονται οι Α.Π.Ε., αλλά τα συνοδά τους έργα (προσβάσεις και διασύνδεση) βρίσκονται σε άλλες ζώνες, στις οποίες απαγορεύονται αυτού του είδους τα έργα, με αποτέλεσμα είτε να μην μπορούν να εγκατασταθούν τα έργα Α.Π.Ε., είτε να δημιουργούνται ανυπέρβλητα εμπόδια και η αδειοδοτική διαδικασία να καθίσταται μακρόχρονη και αδιέξοδη. Το ίδιο ισχύει και για σύνθετα έργα, για τα οποία δεν έχει νόημα τα διάφορα επιμέρους τμήματά τους να αντιμετωπίζονται ως αυτόνομα έργα, αλλά πρέπει να κρίνονται ως ενιαία έργα. Με δεδομένο ότι τα σύνθετα έργα εκτείνονται κατά κανόνα σε μεγάλες εκτάσεις, βάσει των επιταγών του σχεδιασμού τους, αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα διάφορα τμήματα ή υποέργα να βρίσκονται σε διαφορετικές ζώνες, όπου ισχύουν διαφορετικοί περιορισμοί γεγονός που αν διατηρηθεί η προσέγγιση της ΕΠΜ, δημιουργεί μια ιδιαίτερα περιπεπλεγμένη κατάσταση, η οποία θα οδηγεί σε αδειοδοτική ομηρεία σημαντικά έργα με πολύ υψηλή πιθανότητα την ακύρωσή τους.

ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Εισαγωγικά

Οι ακόλουθες παρατηρήσεις αναφέρονται στην τεκμηρίωση των προτάσεων χαρακτηρισμού του καθεστώτος της προστασίας, το οποίο προσιδιάζει στα χαρακτηριστικά των υπό εξέταση περιοχών προκειμένου αυτές να υπαχθούν, με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, στις κατηγορίες προστασίας του άρθρου 18 του Ν. 1650/1986. Αναφέρονται επίσης στα συμπεράσματα του ελέγχου της πληρότητας και της αξιοπιστίας της τεκμηρίωσης των προτάσεων οριοθέτησής των προστατευόμενων περιοχών, του καθορισμού των χρήσεων γης και των δραστηριοτήτων εντός και πέριξ αυτών, καθώς και στην τεκμηρίωση των προτάσεων του σχεδίου για τη διαχείρισή τους (ν. 4685/2020, άρθρο 47, παρ. 2) ^[1].

Από την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία προκύπτει η απαίτηση στις ΕΠΜ να προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά του φυσικού ή του ημιφυσικού των εκτάσεων των προστατευόμενων περιοχών, η ποικιλία και η επάρκεια σε έκταση των τύπων φυσικών οικότοπων, και τα πληθυσμιακά μεγέθη των φυτών και των ζώων τους, τα οποία διασφαλίζουν την δυνατότητα μακροχρόνιας διατήρησής τους και τεκμηριώνουν την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων μέτρων προστασίας.

Στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη η προστασία και η διατήρηση των προστατευόμενων εκτάσεων, νοείται ως το σύνολο των μέτρων που εξασφαλίζουν την «*ικανοποιητική Κατάσταση Διατήρησης*» τους. Η κατάσταση αυτή προβλέπεται να χαρακτηρίζεται ως «*ικανοποιητική*» όταν η περιοχή της φυσικής κατανομής των τύπων φυσικών οικότοπων και οι εκτάσεις που περιέχουν δεν μειώνονται, η δομή και οι ειδικές λειτουργίες που απαιτούνται για τη μακροπρόθεσμη διατήρησή τους υφίστανται και είναι δυνατόν να συνεχίσουν να υφίστανται κατά το προβλεπτό μέλλον. Επιπλέον, ο χαρακτηρισμός της κατάστασης διατήρησης των τύπων φυσικών οικότοπων απαιτεί να κρίνεται ικανοποιητική και η κατάσταση της διατήρησης των χαρακτηριστικών ειδών τους.

Ανάλογα, προβλέπεται να χαρακτηρίζεται ως «*ικανοποιητική*» η «*Κατάσταση Διατήρησης*» των χαρακτηριστικών ειδών των φυτών και των ζώων όταν: (α) τα δεδομένα της δυναμικής των πληθυσμών τους καταδεικνύουν τη συνέχιση της ύπαρξής τους, σε μακροπρόθεσμη βάση, ως ζωτικό συστατικό στοιχείο των τύπων φυσικών οικότοπων στους οποίους ανήκουν, (β) το γεωγραφικό εύρος κατανομής τους δεν παρουσιάζει μείωση, ούτε υπάρχει κίνδυνος να μειωθεί στο άμεσο μέλλον, και (γ) υπάρχει και θα συνεχίσει πιθανώς να υπάρχει ένα οικότοπος (ενδιαίτημα) επαρκούς έκτασης ώστε οι πληθυσμοί τους να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και Ν. 3937/2011 Ορ. cit.).

¹ Ν. 4685/2020. Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις (Α' 92).

Στην εθνική μας νομοθεσία, η διατήρηση των προστατευόμενων αντικειμένων, επιδιώκεται ^[2] με την εξασφάλιση της «*Κανονιστικής Κατάστασης Διατήρησης*» της βιοποικιλότητας ^[3], η οποία επιδιώκεται με την υπαγωγή των κατάλληλων εκτάσεων στο καθεστώς προστασίας (Ν. 4685/2020 Ορ. cit.).

Σημειώνεται ότι στη χώρα μας παρατηρείται σύγχυση της έννοιας του φυσικού οικότοπου (habitat στα ξενόγλωσσα κείμενα, οικότοπος ή ενδιαιτήμα στις ελληνικές μεταφράσεις των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ). Η σύγχυση έγκειται στη χρήση του όρου «*ενδιαιτήμα*» προκειμένου να περιγραφεί το σύνολο των εκτάσεων στις οποίες μετακινείται ένα ζώο στη διάρκεια της ζωής του. Ο όρος αυτός αναφέρεται στη βιβλιογραφία ως «*βιότοπος*». Προσπάθεια θέσπισης ενιαίων κριτηρίων προσδιορισμού και χαρακτηρισμού των βιότοπων έγινε από την Επιτροπή της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) την περίοδο 1985 –1990. Η προσπάθεια αυτή αναφέρεται ως πρόγραμμα CORINE (Coordination of Information on the Environment) και αποσκοπούσε στον εντοπισμό βιότοπων εντός των «*βιόκοσμων*», δηλαδή εντός του ευρύτερου συνόλου των έμβιων μιας μεγάλης βιογεωγραφικής περιοχής ^[4,5,6,7,8]. Η προσπάθεια αυτή θεωρήθηκε ότι απέτυχε και εγκαταλείφθηκε επειδή δεν κατέστη δυνατός ο προσδιορισμός κριτηρίων τυποποίησης του συνόλου των βιοτόπων, αφού πολλά ζώα ικανοποιούν τις ίδιες ανάγκες τους σε πληθώρα εναλλασσόμενων εκτάσεων με διαφορετικά χαρακτηριστικά εκάστη (ευρύοικα και κοσμοπολίτικα είδη).

Η προσπάθεια αποσύνδεσης της προστασίας των οικότοπων από την προστασία των ζώων και ιδίως των πτηνών επιδιώκεται προκειμένου να δικαιολογηθούν η επιβολή καθεστώτος προστασίας σε εκτάσεις, οι οποίες δεν έχουν τα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία χαρακτηριστικά. Ειδικότερα, η επιβολή καθεστώτος προστασίας σε εκτάσεις στις οποίες δεν τεκμηριώνεται η παρουσία των ειδών που απαιτούν προστασία, των πληθυσμιακών μεγεθών που εξασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη διατήρηση των ειδών αυτών (Ελάχιστος Βιώσιμος Πληθυσμός), ούτε η Ελάχιστη Απαιτούμενη Έκταση για διατήρηση των πληθυσμών αυτών. Επιδιώκεται δηλαδή να δικαιολογηθούν η υπαγωγή εκτάσεων χωρίς σαφή κριτήρια σε καθεστώς προστασίας, οι επαναλαμβανόμενες αναθέσεις μελετών για τη συμπλήρωσή κενών, η ικανοποίηση των απαιτήσεων πολιτών με ιδιαίτερες ευαισθησίες κ.ά. Χαρακτηριστικό παραδείγματα είναι ότι στην ΕΠΜ της Θράκης δεν επιδιώκεται η προστασία ορισμένων, κατάλληλων σε έκταση και ποικιλία οικότοπων του λύκου ή της αρκούδας, αλλά γενικά και απροσδιόριστα η προστασία του λύκου ακόμα και από τις ανεμογεννήτριες στην ΠΑΜΑΘ.

---

² ΚΥΑ 33318/3028/1998. Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικότοπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Β' 1289).

³ Ν. 3937/2011: Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις (Α' 60).

⁴ Moss, D., Roy, D. B. (1995): *Habitat Classification. Report to the European Topic Centre on Nature Conservation*. Huntingdon: Institute of Terrestrial Ecology.

⁵ Moss, D., Davies, C., Roy, D. B. (1995): *Maintenance and review of the CORINE Biotopes Sites Database*. Report to the European Topic Centre on Nature Conservation. Huntingdon: Institute of Terrestrial Ecology.

⁶ Moss, D., Davies, C., Roy, D. B. (1997): *CORINE Biotopes Sites: Database Status and Perspectives 1995*. Topic Report 27 1996 Nature Conservation. European Environment Agency. Copenhagen

⁷ European Commission (1999): *Caring for our future*. Brussels.

⁸ IPCC (2001): *Climate change Impacts, adaptation and vulnerability*. Brussels.

ΕΠΜ 9α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου

Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)

Από τα πληθυσμιακά δεδομένα για τα πολύ σημαντικά είδη ζώων των ΕΖΔ που παραθέτει η ΕΠΜ προκύπτει ότι στις υπό εξέταση περιοχές υπάρχουν πληθυσμιακά στοιχεία μόνο για μια θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta* και μόνο σε 1 ΕΖΔ και για 7 νυχτερίδες σε 4 ΕΖΔ. Για τα άλλα ζώα και για τις υπόλοιπες 7 ΕΖΔ στην ΕΠΜ δεν υπάρχουν καθόλου στοιχεία.

Αντιστοίχως, με βάση τα αριθμητικά δεδομένα που περιλαμβάνει η ΕΠΜ για τα πτηνά στις ΖΕΠ φαίνεται ότι τα περισσότερα από τα είδη πτηνών εμφανίζονται με μικρούς πληθυσμούς. Συναφώς η ΕΠΜ δεν προσδιορίζει τις τροφικές απαιτήσεις των ειδών αυτών και ιδίως δεν αξιολογεί τη δυνατότητα ικανοποίησής τους στους τύπους οικοτόπων των υπό εξέταση περιοχών. Πάντως κατά την ΕΠΜ, στο σύνολο των ΖΕΠ αναγνωρίζονται 62 είδη πτηνών, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται σε 19.569 άτομα. Ο αριθμός αυτός, παρότι καθορίζει τις τροφικές τους ανάγκες, αυτές δεν προσδιορίζονται αν και αναφέρεται ότι αλλαγές καλλιεργειών κ.λπ. επηρεάζουν αρνητικά τη διατροφή τους.

Ως **πιέσεις και απειλές** για τους τύπους οικοτόπων, τη χλωρίδα και την πανίδα σε όλους τους τόπους που εξετάζει η ΕΠΜ, δηλώνονται, χωρίς τεκμηρίωση, το σύνολο των δραστηριοτήτων στη γεωργία, την κτηνοτροφία, τον τουρισμό, τις οικιστικές δραστηριότητες, τις τεχνικές υποδομές και τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις. Οι θεωρήσεις αυτές αφορούν και σε είδη των οποίων η παρουσία δεν είναι καταγεγραμμένη, όπως ορίζει ο ν. 4685/2020.

Η ΕΠΜ αναφέρει ως πιέσεις και απειλές για τα είδη *Aquila chrysaetos*, *Falco peregrinus*, *Gyraetus barbatus*, *Gyps fulvus*, *Hieraetus fasciatus*: τη μετατροπή ημιορεινών λειμώνων σε ελαιώνες (δηλ. εκχέρσωση μακίας και φρυγάνων και απόδοση τους σε ελαιοκαλλιέργεια) διότι επιφέρει μείωση της διαθεσιμότητας τροφής (Α01). Από τον αριθμό των ατόμων που αναφέρονται στην ΕΠΜ προκύπτει ότι σε ΖΕΠ μερικά από αυτά είναι ανύπαρκτα. Επιπρόσθετα τα *Gyraetus barbatus*, *Gyps fulvus* είναι νεκροφάγα (γύπες) οπότε δεν τεκμηριώνεται ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζονται. Ως πιέσεις και απειλές (Α10) στη ΖΕΠ GR432001 για τα θαλασσοπούλια αναφέρεται η βόσκηση, με τα ακόλουθα πληθυσμιακά μεγέθη: *Calonectris diomedea* 0 άτομα, *Phalacrocorax aristotelis* 12 άτομα, *Puffinus yelkouan* 0 άτομα.

Ως πιέσεις και απειλές (Α16) στη ΖΕΠ GR4320016 αναφέρονται: Η μηχανική κατεργασία του εδάφους σε ορισμένες καλλιέργειες (π.χ. φρεζάρισμα ελαιώνων) ή η χημική καταστροφή της φυσικής βλάστησης που θεωρείται ανταγωνιστική της αγροτικής παραγωγής έχει αποτέλεσμα την μείωση της διαθεσιμότητας της τροφής και την βιοσυσσώρευση τοξικών αγροχημικών στην τροφική πυραμίδα. Επίσης η εγκατάλειψή της πρακτικής των αναβαθμίδων –τράφων, και αφορούν στα ακόλουθα είδη με τους αντίστοιχους πληθυσμούς: *Aquila chrysaetos* 0 άτομα, *Falco eleonorae* 20 άτομα, *Falco peregrines* 0 άτομα, *Hieraetus fasciatus* 0 άτομα.

Στις ΖΕΠ GR4310003, GR4320010, GR4320011, GR4320013, GR4320014, GR4330006, GR4330007, GR4330008, GR4330009 ως πιέσεις και απειλές από σχεδιαζόμενα αιολικά πάρκα

στην ευρύτερη περιοχή δηλώνονται και αυξημένες ενεργειακές απαιτήσεις στις καθημερινές ή εποχιακές μετακινήσεις των μεγάλων αρπακτικών.

Στις ΖΕΠ GR4320016 και GR4330007, ως πιέσεις και απειλές (D03) θεωρούνται τα σχεδιαζόμενα φωτοβολταϊκά πάρκα λόγω συρρίκνωσης ζωτικού χώρου (τροφοληψίας) και κατάληψης μεγάλων επιφανειών, συνήθως αγροτικής γης. Τα ίδια ισχύουν και για τη ΖΕΠ GR432014 (D11) και αφορούν τα σχεδιαζόμενα υβριδικά συστήματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Τα είδη που επηρεάζονται παρουσιάζονται με αριθμητικά δεδομένα στην ΕΠΜ από τα οποία προκύπτει ότι τα περισσότερα από αυτά είναι ανύπαρκτα. Ως πιέσεις και απειλές (E01) σε πολλές ΖΕΠ αναφέρονται: Δρόμοι, μεγάλο δίκτυο στο σύνολο της έκτασης της περιοχής Natura / Η ανεξέλεγκτη αύξηση των αγροτικών κυρίως δρόμων έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της όχλησης, της λαθροθηρίας και υποβαθμίζουν το ενδιαίτημα τροφοληψίας των αρπακτικών λόγω κατακερματισμού.

Στη ΖΕΠ GR4310012 η επέκταση του στρατιωτικού αεροδρομίου θεωρείται ότι αποτελεί πίεση και απειλή (E04) επειδή συνιστά: *Όχληση και κίνδυνο πρόσκρουσης με μέσα αερομεταφοράς σε αεροδιαδρόμους απογείωσης και προσγείωσης εντός περιοχών τροφοληψίας (π.χ. κτηνοτροφικές ζώνες, ταΐστρες, χωματερές) και κοντά σε θέσεις αναπαραγωγής (αποικίες, επικράτειες φωλιάσματος) του *Plegadis falcinellus**. Τα ίδια ισχύουν (E08) στη ΖΕΠ GR4310003 για τους αεροδιάδρομους απογείωσης και προσγείωσης του αεροδρομίου της Αλικαρνασσού στο Ηράκλειο, καθώς και για το νέο αεροδρόμιο Καστελίου, για το οποίο κατασκευάζεται.

Χαρακτηριστικές πιέσεις και απειλές είναι ακόμα: Η Θέση Ελεγχόμενου Χώρου προσωρινής αποθήκευσης απορριμμάτων (J04) και ο πνιγμός πτηνών (*Falco peregrinus*, *Gyps fulvus*) σε ανοιχτές λιμνοδεξαμενές άρδευσης (K03).

Προτεινόμενες χρήσεις και περιορισμοί

Οι περιορισμοί που τίθενται για τις Α.Π.Ε. έχουν καταγραφεί στο προηγούμενο Μέρος. Πρόκειται για εξαιρετικά αυστηρούς περιορισμούς αφού υπονοούν ότι μετά την έκδοση του ΠΔ όλες σχεδόν οι περιοχές ορίζονται ως ζώνες αποκλεισμού. Αν και δεν προτείνονται ρητά μεταβατικές διατάξεις, φαίνεται ότι μόνο σε κάποιες ΖΔΟΕ και ΖΒΔΦΠ θα επιτρέπεται να υλοποιηθούν έργα που διαθέτουν ΑΕΠΟ ενώ στις υπόλοιπες περιοχές ακόμα και οι ΑΕΠΟ θα καταργηθούν.

Οι προτεινόμενες αυτές χρήσεις στερούνται τεκμηρίωσης, που είναι απαραίτητη δεδομένης της αυστηρότητάς τους.